

VIANOČNÉ PОВIEDKY A PRÍBEHY

Poviedky a príbehy majú svoje miesto tak vo vyučovaní náboženstva, ako i pri odovzdávaní dôležitých životných postojov. Generácie starších odovzdávajú životné pravdy a postoje mladšej generácii akoby zaodeté do príbehu. Vedieť rozprávať a vedieť počúvať je dar. Prostredníctvom týchto darov sa vytvárajú a upevňujú naše vzťahy a neopakovateľné situácie môžu tak obohatiť a naplniť i tohtoročný čas Adventu.

F. M. Dostojevskij : CHLAPČEK U KRISTA PRI JEDLIČKE *vianočná poviedka*

Zdroj: <https://poviedky8.webnode.sk/poviedky/f-m-dostojevskij-chlapcek-u-krista-pri-jedlicke/>

Som románopisec, a tak sa zdá, že jeden *príbeh* som sám napísal. Prečo píšem: *vidí sa mi*, veď sám najlepšie viem, čo som napísal, že sa to niekde a niekedy skutočne stalo, vlastne sa to odohralo raz v predvečer Vianoc, v nejakom veľkom meste počas hrozivého mrazu.

Zdá sa mi, že chlapec bol v pivnici, ešte veľmi maličký, asi šesťročný ba možno mladší. Tento chlapec sa ráno prebudil vo vlhkej a chladnej pivnici. Odetý bol v akomsi chaláte a chvel sa. Jeho dych vyletoval ako biela para, sedel v kúte na truhlici, z dlhjej chvíle schválne vypúšťal túto paru z úst a zabával sa pohľadom ako vyletuje. Bol veľmi hladný. Ráno už niekoľkokrát podišiel k prični, kde na podstielke tenkej ako lievanec a na akomsi uzlíku pod hlavou miesto podušky, ležala jeho chorá matka. Ako sa tu ocitla? Iste prišla so svojim chlapčekom z cudzieho mesta a hneď tu ochorela. Prenajmateľku prístrešia zobrala pred dvoma dňami polícia; podnájomníci sa rozprchli, kdekto na sviatky, a povaľač, čo zostal sám, už celý deň a noc ležal do nemoty opitý, nedočakajúc ani sviatkov. V druhom kúte izby stonala od reumy akási osemdesiatročná stareňka, kedysi bývala pestúnkou a teraz umiera osamotená, ochká, šomre a frfle na chlapčeka, takže sa už bál priblížiť k jej kútu. Niekde v pitvore sa mu podarilo napiť, ale nikde nenašiel ani len kôročku a už asi po desiatykrát sa pokúsil zobudiť matku. V temnote sa ho nakoniec zmocnila úzkosť: už dávno nastal večer a svetlo stále nezažinali. Nahmatal matkinu tvár a zadivil sa, že sa vôbec nehýbe a je už taká studená ako stena. „Je tu veľká zima,“ pomyslel si, chvíľu postál a nevedomky si zabudol ruku na pleci nebohej, potom si dychom ohrial prsty, a zrazu, keď nahmatal na prični svoju čiapku, tichučko, naslepo tápajúc vyšiel z pivnice. Býval by odišiel už skôr, ale veľmi sa bál veľkého psa, ktorý celý deň zavýjal hore na schodisku pred dverami susedov. Ale psa tam už nebolo a on mihom vybehol na ulicu.

Bože, aké to mesto! Nikdy ešte také niečo nevidel. Tam, odkiaľ prišiel, bývala v noci taká čierna tma, na celej ulici jedna lampa. Na nízkych drevených chalupách zatvárajú okenice; a sotva sa zotmie, vonku niet ani nohy, všetci sa zatvárajú v domoch, len svorky psov zavýjajú, stovky až tisíce ich vyjú a štekajú celú noc. No zato tam bývalo také teplo a dávali mu jesť, a tu – Bože, keby mal do čoho zahryznúť! A aký rachot a hrmot tu čuť, čo za svetiel a ľudí, koní a kočiarov a aký mráz, mráz! Mrznúca para sa valí z horúcich pyskov uštvaných koní; v kyprom snehu zvoní o kamennú dlažbu podkovy, všetci do seba vrážajú, a, ach Bože, ako sa mu chce jesť, mať pod zub hoc nejaký kúsoček niečoho, a pršteky ho náhle zaboľeli. Okolo prešiel strážca poriadku a odvrátil sa, aby nevidel chlapčeka.

A hľa, ďalšia ulica – och, aká široká! Ešte tu niekoho rozdlávia; všetci kričia, behajú, vozia sa a koľko svetla a jasú! A toto je čo? Ach, aké veľké sklo a za ním izba a v nej strom až po strop; je to jedlička s množstvom svetiel, zlatých papierikov a jabĺk a vôkol nej bábiky, malé koníky; po izbe pobejú deti, nastrojené, čistučké, smejú sa a hrajú, čosi jedia a pijú. Aha, dievčatko začalo tancovať s chlapčekom, aké rozkošné dievčatko! Hudba hrá, počuť ju cez sklo. Hladí chlapček, diví sa, aj sa smeje, pršteky ho bolia už aj na nohách, a na rukách už celkom sčervenali, už sa nedajú ohnúť a pri dotyku bolia. A zrazu si chlapček uvedomil, ako veľmi ho bolia prsty, zaplakal a rozbehol sa preč.

A opäť vidí skrz iné sklo do izby, znova tam majú stromček a na stoloch všakovaké koláče: mandľové, červené, žlté a sedia tam štyri bohaté panie a kto príde, tomu dávajú koláče a dvere sa neustále otvárajú, z ulice prichádza k nim mnoho pánov. Chlapček sa priblížil, prudko otvoril dvere a vošiel. Och, ako sa naňho rozkričali a zahnali. Jedna pani bystro podišla k nemu, strčila mu do ruky kopejku a sama mu otvorila dvere von na ulicu. Ako sa naľakal! Kopejka sa mu vykotúľala a zacvendžala na schodoch a on nemohol ohnúť červené pršteky, aby ju zadržal. Chlapček vybehol a utekal stále rýchlejšie, sám nevediac, kam. Chcelo sa mu opäť plakať, lenže sa bojí, a tak beží, beží a dúcha si na rúčky. Zmocňuje sa ho úzkosť, potom čo ostal zrazu tak sám, je mu strašne, a zrazu, Bože! Čo sa tu zas robí? Ľudia sa tu tisnú a čudujú sa: za sklom na okne sú tri bábky, maličké, odeté v červených a zelených šatách a celkom – celkom ako živé! Akýsi starček sedí a akoby hral na veľkých husliach, iní dvaja stoja vedľa neho a hrajú na malých husličkách, do taktu kývajú hlavami a jeden na druhého hľadia, ich pery sa pohybujú, rozprávajú, iste rozprávajú, lenže cez sklo to nepočuť. Chlapček si sprvu myslel, že sú živí, no keď pochopil, že sú to len bábky – rozosmial sa. Nikdy nevidel také bábky a nevedel, že niečo také existuje! I plakať sa mu zachcelo, ale tie bábky sú také smiešne. Náhle sa mu zazdalo, akoby ho niekto zozadu chytil za chalát: blízko stál veľký zlý chlapec a zrazu ho udrel po hlave, strhol mu čapicu a ešte mu podrazil nohy. Chlapček sa skotúľal na zem, spustil sa krik, užasol, vyskočil a bežal a bežal, až zabehol, ani sám nevie kam, pod bránu do cudzieho dvora, a učupil sa za naukladaným drevom: „Tu ma nenájdu, tu je tma.“

Učupil a schúlil sa a od strachu nemohol popadnúť dych. Zrazu, z ničoho nič, mu bolo tak dobre: rúčky a nôžky ho prestali bolieť a pocítil také teplo, bolo mu teplo ako na peci; Náhle sa celý striasol: ach, len-len že nezaspal! Ako dobre sa tu bude zaspávať: „Posedím si tu a potom sa opäť pôjdem pozrieť na bábky,“ pomyslel si chlapček a usmial sa pri spomienke na ne, „celkom ako živé!..“ A vtom začul, akoby nad ním spievala jeho mama. „Mamka, ja spím, ach, ako dobre sa tu spím!“ „Pôjdeme ku mne k jedličke, chlapček,“ zašepkal nad ním tichý hlas.

Myslel si, že to všetko vraví jeho mama, ale nie, to nie je ona. No ktože ho to volal? Nevidí nikoho, ale ktosi sa nad ním sklonil, objal ho v tme a on mu podal ruku a... a zrazu - Ó, aký jas! Ó, aká jedlička! Veď to ani nie je jedlička, taký strom ešte nikdy nevidel! Kde to teraz je: všetko sa ligoce, všetko žiary a všade vôkol sú bábky - ale nie, veď sú to chlapci a dievčatá, také rozžiarené, všetci sa točia okolo neho, lietajú, bozkávajú ho, berú, nesú ho so sebou, ba i on sám letí a vidí: jeho matka sa naňho díva a od radosti sa usmieva.

„Mama! Mama! Ach, ako je tu dobre, mamka!“ volá na ňu chlapček a opäť sa bozkáva s deťmi a chce im čo najskôr porozprávať o tých bábkach za sklom. „Kto ste, chlapci? Kto vy, dievčatká?“ pýta sa so smiechom

a láskou v očiach.

„Toto je Kristova jedlička,“ odvetili. „V tento deň u Krista vždy býva jedlička pre malé deti, ktoré nemajú svoju jedličku...“ A dozvedel sa, že všetci títo chlapci a dievčatá boli deťmi ako on, len jedny zamrzli už v košíkoch, v ktorých ich pohodili na schody k dverám petrohradských úradníkov, druhé poslednýkrát vydýchli u Fínok v nálezinci, tretie umreli pri vyschnutej hrudi svojich matiek počas samarského hladu, štvrté sa udusili zápachom vo vagónoch tretej triedy, a teraz sú všetky tu, všetky sú teraz anjelmi u Krista, a on sám je medzi nimi, vystiera k nim ruky a požehnáva ich, aj ich hriechne matky... A matky týchto detí tu stoja bokom a plačú; každá poznáva svojho chlapčeka alebo dievčatko a tí prilietajú k nim a bozkávajú ich, utierajú im slzy svojimi rúčkami a prosia ich, aby neplakali, pretože im je tu tak dobre...

Druhého dňa ráno našli dolu domovníci maličkú mŕtvolku chlapčeka, ktorý zabehol a zamrzol za drevom na kúrenie. Vypátrali i jeho mamu... Tá skonala ešte prv než on; obaja sa stretli u Pána Boha v nebi.

A prečo som napísal takýto príbeh, ktorý vôbec nezapadá do obvyklého rozumného denníka, ešte k tomu spisovateľovho? A pritom som sľúbil poviedky prevažne o udalostiach skutočných! Veď o to práve ide, tuším a marí sa mi, že sa to všetko mohlo skutočne stať, teda to, čo sa odohralo v pivnici a za drevom, a tam pri jedličke u Krista – už naozaj neviem, ako by som vám povedal, či sa to mohlo alebo nemohlo stať. Veď preto som románopisec, aby som vymýšľal.

TROCHU INÝ ŠTEDRÝ VEČER *príbeh na zamyslenie*

„Je ockovi trochu lepšie?“ spýtal sa Timo znepokojene a pozeral na displej svojho mobilného telefónu. V nemocničnej izbe videl stáť mamu. V pozadí bolo vidieť dve lôžka. Jedno bolo prázdne. Na druhom ležal jeho otec. „Určite,“ povedala mama potichu. „Operácia dopadla dobre a teraz ocko ešte spí. To bol teda poriadny šok na začiatok štedrého dňa.“

Timo prikývol. Jeho mama ho v to ráno zobudila a povedala mu, že otca už niekoľko hodín bolí brucho. Bolesti medzitým boli také silné, že sa rozhodli zavolať záchranku.

„Ale dnes je Štedrý večer!“ povedal Timo prekvapene. Zároveň sa veľmi bál o svojho otca. „Chcem ísť s otcom do nemocnice,“ povedala jeho matka. „Vydržíš doma sám niekoľko hodín?“ „Áno,“ povedal Timo. Potom mu zovrel v hrdle a nebol schopný zo seba vydať ani slovo. „Zavolám ti hneď, ako budem vedieť, čo sa deje,“ sľúbila matka, keď prišla sanitka. O niečo neskôr sa ozvala a oznámila, že otec má akútny zápal slepého čreva a musí byť okamžite operovaný. Timo sa smutne pozrel na display.

„Zostanem tu, kým sa otec nepreberie z narkózy a potom hneď prídem domov,“ povedala mama. „A zavolám babke a dedkovi a poviem im, že Štedrý večer musíme tento rok zrušiť.“ „To je dobré,“ odpovedal Timo. „Keď sa ocko zobudí, povedz mu, prosím, že ho veľmi ľúbim.“

Timo sa rozhladol po obývačke. V kúte stál ozdobený vianočný stromček s guľami, svietkami a pozlátkami. A pod stromčekom bolo množstvo žiarivo zabalených darčiekov. Boli tam darčeky i pre babku a dedka, ktorý k nim mali prísť na Štedrý večer z domova dôchodcov. Na stole bol malý vianočný zvonček, ktorým Timov otec zvonil pri rozdávaní darčiekov. Potom nasledovaná štedrá večera, nechýbal zemiakový šalát s klobáskami a dedko recitoval básne. „Naučil som sa to, keď som bol v tvojom veku,“ povedal Timovi minulý rok. „Stále si ich ešte všetky pamätám.“ Moja dlhodobá pamäť funguje perfektne, len krátkodobá už málo.“ A keď si stará mama dala trochu viac vianočného punču, zobrala zobcovú flautu od Timovej mamy a hrala vianočné koledy. Timova obľúbená pieseň bola „Tichá noc, svätá noc“. Vedel to z kostola. Minulý rok ukázal babke partitúry a ona sa to pokúsila zahrať. Znelo to trochu falošne, ale na tom až tak nezáležalo. Timo si i teraz pohmkával: „**Božia láska prišla k nám, sme zachránení. Ježiš je Spasiteľ sveta.**“ Timo prehltol. „Spasiteľ“ – to znie veľmi živo a isto. A môj otec je v nemocnici a nemôže sláviť Štedrý večer? Tak to teda nie!“, povedal Timo nahlas a už mal nápad.

„Naozaj sa máš dobre?“ spýtala sa Valéria svojho manžela Martina. „Áno,“ povedal. „Môžeš ísť domov.“ Timo na teba bude čakať. Chudák. Celý Štedrý večer som mu pokazil...“

Zrazu ktosi zaklopal. Otvorili sa dvere a do nemocničnej izby vošiel malý Timo. Na pleciach mal veľký batoh, ako keby bolo sv. Mikuláša. Dal ho na zem a začal vyberať množstvo vecí. Najprv z neho vybral jedľové konáriky, vianočné gule, šnúra so svietkami a niekoľko žiarivo zabalených darčiekov. „Odkiaľ to všetko máš?“ čudoval sa Timov otec. „Prebehol som cez vianočný trh a v stánkoch som povedal, že musím ísť do nemocnice. Našťastie ešte tam boli rôzne vianočné veci, ktoré už iní nestihli kúpiť. Darčeky pre otca som už zobral z domu. Potom som zavolať babke a dedkovi a povedal som im, že tento rok budeme sláviť Štedrý večer v nemocnici.“ „Babka a dedko idú do nemocnice?“ spýtala sa Timova matka.

„Ale veď ja som im povedala, že tento rok rušíme Štedrý večer.“

„Štedrý večer nemožno zrušiť,“ povedal dedko a vošiel s babkou do izby.

„Zdržíme sa tu len krátko,“ povedala stará mama.

„Skôr, ako sa obdarujeme, pomodlime sa a poďakujme. Veď **Božia láska prišla k nám a sme zachránení. Ježiš je Spasiteľ sveta.**“

„Bol to pekný Štedrý večer,“ povedal Timo, keď neskôr odchádzal s mamou domov. „Iný, ale pekný,“ povedala. Veď sme tam mali vianočný kútik s jedľovými konárikmi, svietkami a vianočnými guľami a potom otecko rozbaliť darčeky.

„A tiež sme spievali Tichá noc, svätá noc,“ povedal Timo a zasmial sa. A potom dodal: „Hlavná vec je, že otec je opäť v poriadku!“